

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Музичне мистецтво”
Спеціалізація “Оркестрові духові та ударні інструменти”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Оркестрові духові та ударні інструменти”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006 – 12 ст.

Обсяг курсу

Всього – 54 год.

Практичних – 36 год.

Самостійних – 18 год.

Пояснювальна записка

Навчальна програма з “Аналізу виконавських стилів” зі спеціалізації “Оркестрові духові та ударні інструменти” призначена для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста і відповідає державним стандартам вищої освіти.

Дисципліна включає 1 кредит, що складає 54 години, з них практичних – 36 години, самостійних – 18 годин.

Програма розрахована на вивчення дисципліни протягом VIII семестру. Заняття практичні самостійні.

Дисципліна “Аналіз виконавських стилів” ґрунтується на базі курсу історії виконавства на духових інструментах.

Дисципліна розглядається як складова частина музично-теоретичного комплексу. Разом з “Музичною літературою”, “Спеціальним класом”, “Оркестровим класом”, “Класом ансамблю” вона забезпечує підготовку молодшого спеціаліста з кваліфікації “Викладач”, “Артист оркестру, ансамблю”, “Керівник оркестру, ансамблю”.

Структура навчальної програми:

- пояснювальна записка;
- методичні рекомендації;
- форми контролю (підсумкового, поточного) та критерії оцінювання знань студентів;
- рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів;
- орієнтовний тематичний план;
- тематичний виклад змісту навчальної дисципліни;
- список рекомендованої літератури.

Методичні рекомендації

Дисципліна “Аналіз виконавських стилів” є складовою частиною професійної підготовки студентів до практичної педагогічної діяльності в ДШЕВ та позашкільних музичних гуртках.

Укладач

В. В. Шаповаленко – викладач-методист
Херсонського музичного училища, заслужений
працівник культури України

Рецензенти:

Г. О. Ретинський – старший викладач
Сімферопольського факультету Донецької
державної музичної академії
ім. С. С. Прокоф’єва, заслужений артист України

О. І. Шевченко – викладач-методист Одеського
училища мистецтв і культури ім. К. Ф. Данькевича

Відповідальний
за випуск

А. І. Ткаченко

Редактор

Л. М. Трачук

© Державний методичний
центр навчальних закладів
культури і мистецтв, 2006

© Шаповаленко В. В., 2006

Мета курсу – дати студентам знання, які пов’язані з багатою історією виконавства на духових інструментах, розкрити взаємозв’язок історії виконавства з композиторським мистецтвом, ознайомити студентів з найбільш видатними виконавцями та національними виконавськими школами. Кожен розділ курсу містить теми, в яких висвітлюється значення духових інструментів в музичному арсеналі найбільш видатних композиторів, простежується розвиток засобів виразності в оркестровій, камерній та сольній літературі. Значним доповненням до вищеперелічених розділів, на наш погляд, є теми, в яких висвітлюється матеріал, пов’язаний з розвитком джазового виконавства. Складовою частиною джазового виконавства є виконавство на духових інструментах, яке у своєму арсеналі має таких видатних виконавців, як Луї Армстронг, Б. Гудман, Ч. Паркер, Д. Джонсон, Д. Гілеспі та багато інших.

Разом з великим переліком виконавців світового джазу значне місце займають майстри вітчизняного джазу. Серед них: Е. Рознер, О. Цфасман, О. Лундстрем, Г. Гаранян, К. Бахолдін, Я. Сколюровський, А. Кролл.

По закінченні курсу дисципліни “Аналіз виконавських стилів” студенти повинні *вміти*: аналізувати і систематизувати музичні твори, орієнтуватись у стилях та напрямках виконавських шкіл, користуватися всіма доступними джерелами знань, самостійно добирати матеріал до реферату, доповіді.

Форми контролю оцінювання знань студентів

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється на основі стандартних вимог знань та вмінь молодших спеціалістів, які отримали освіту у навчальному закладі I–II рівнів акредитації.

Оцінювання здійснюється за шкалою, яка функціонує у навчальному закладі.

Критерії оцінювання результатів відповідні:

“Відмінно” – студент вільно володіє матеріалом дисципліни. Програмні вимоги та обсяг самостійної роботи виконується на 100 %.

“Добре” – студент добре володіє матеріалом, але має незначні недоліки при виконанні програми. Обсяг самостійної роботи виконаний на 100 %.

“Задовільно” – студент недостатньо засвоїв зміст теоретичного матеріалу, обмежено володіє науково-методичною термінологією, задовільно пов’язує теоретичні знання з їх практичним застосуванням

при виконанні та аналізі педагогічного репертуару. Самостійна робота виконана не в повному обсязі.

“Незадовільно” – студент не розкриває зміст теоретичного матеріалу, не володіє науково-методичною термінологією. Самостійна робота в повному обсязі не виконується.

Рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів

Для творчого осмислення ідей та положень курсу дисципліни “Аналіз виконавських стилів” студенти повинні самостійно вивчити низку тем або окремих питань дисципліни, які освітлюються у літературних джерелах, але не розглядаються на заняттях.

Зміст та об’єм самостійної роботи визначається викладачем на основі навчальної програми.

Завдання для самостійної роботи включають підготовку рефератів з питань, що не були розглянуті або потребують більш розширеного опрацювання матеріалу.

Орієнтовний перелік тем для самостійного вивчення:

1. Й. С. Бах та його сонати для флейти.
2. Твори В. Моцарта для духових інструментів та їх значення в педагогічному репертуарі духовиків.
3. К. Вебер та його вплив на розвиток духового виконавства.
4. Класи духових інструментів у консерваторіях України (загальний огляд)

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назва теми	Кількість годин		
		Всього	практ.	самот.
1	Розвиток духових інструментів і виконавське мистецтво стародавнього світу	3	2	1
2	Духові інструменти середньовіччя	3	2	1
3	Духове інструментальне мистецтво епохи Відродження	3	2	1
4	Мистецтво гри на духових інструментах XVII ст.	3	2	1
5	Духові інструменти у творчості видатних композиторів I половини XVIII ст.	3	2	1
6	Композитори Віденської класичної школи та їх вплив на розвиток виконавства на духових інструментах	3	2	1
7	Мистецтво гри на духових інструментах в епоху романтизму	3	2	1
8	Духове інструментальне мистецтво кінця XIX початку XX ст.	3	2	1
9	Виконавське мистецтво і педагогіка	3	2	1
10	Вдосконалення конструкцій духових інструментів та виникнення нових видів	3	2	1
11	Народні джерела виконавства на духових інструментах	3	2	1
12	Духові інструменти в історії слов'янської музичної культури	3	2	1
13	Вітчизняні консерваторії та їх класи духових інструментів	3	2	1
14	Видатні виконавці джазу Л. Армстронг, Ч. Паркер, Д. Гілеспі та інші	6	4	2
15	Видатні виконавці вітчизняного джазу	6	4	2
16	Духові інструменти у творчості вітчизняних композиторів	3	2	1
Разом:		54	34	20

Тема 1

Зразки духових інструментів, знайдені у розкопках старокам'яного віку – палеоліту. Історичні матеріали, які дають відомості про стародавні духові інструменти (скульптурні та живописні зображення).

Духові інструменти у різних галузях державного та приватного життя суспільства: народні свята, культові обряди, військові походи, придворні церемонії тощо.

Тема 2

Характеристика епохи феодалізму. Музична культура на службі церкви. X ст. – розвиток народного музичного виконавства. Рицарське мистецтво трубадурів і труверів у XI ст. Музиканти з народу – жонглери і менестрелі. Майстерність і віртуозність. Ансамблі. Музично-виконавська практика у містах, спілки музикантів.

Духові інструменти середньовіччя: флейти, труби, тромбони, мисливські роги, свистульки, шалмеї, поммери, бомбарди. Сімейство цих інструментів.

Тема 3

Характеристика епохи. Нерозривність вокальної та інструментальної музики у XIV ст. Ансамблева музика, склад придворних ансамблів. Інструментальне мистецтво Італії XVI ст. Ансамблева музика Венеції. Початок оркестрового письма та розвиток камерного ансамблю. Композитори А. Габріелі і Д. Габріелі, їх роль у розвитку виконавства на духових інструментах. Еволюція духових інструментів. Реконструкція басових дерев'яних духових бомбардів і поммерів. Народження фагота і його сімейства.

Тема 4

Еволюція духових інструментів в оркестрі і камерно-інструментальних жанрах XVII ст. Історична ситуація. Народження оперного жанру. Реформа К. Монтеверді, оперна драматургія. Реформа в області духових інструментів. Яскраве використання духових інструментів в опері “Орфей”. Інструментальна музика Франції (Ж. Люллі), Англії (Г. Перселл). Конструктивні вдосконалення духових інструментів.

Тема 5

Манера гри на духових інструментах в оркестрі. Консерваторії Італії, Німеччини. Відомий концертант-віртуоз І. Кванц. Його твори та методика. Вдосконалення духових інструментів, розширення діапазону вирівнювання звукоряду. Нюрнберзький майстер Денне – виникнення кларнета. Сольний концерт для духових інструментів. А. Вівальді – 16 концертів для флейти, 11 – для гобоя, 38 – для фагота. Характерні риси концерту А. Вівальді: трьохчастинний цикл, сонатна форма (стара) з елементами рондо; II частини ліричні, III частини – життєрадісні фінали. Сюїти і сонати для духових інструментів І. Баха, сколюючі духові у Бранденбурзьких концертах Баха. Широке використання духових інструментів у творчості Г. Генделя.

Тема 6

Роль духових інструментів у творчості композиторів Віденської класичної школи (Гайдн, Моцарт, Бетховен). Сучасники віденських класиків, які писали сольні концерти для духових інструментів: К. Стоміц, Ф. Кроммер, Ф. Россетті, А. Кожелух.

Тема 7

Характеристика епохи Романтизму. Роль духових інструментів, їх темброві властивості, колорит. К. Вебер, Л. Шпор, Дж. Россіні, Г. Берліоз, Р. Вагнер, Й. Брамс

Тема 8

Загальна характеристика періоду. Розквіт російської та української музичної класики. П. Чайковський та його трактовка духових інструментів. Оркестровка М. Римського-Корсакова, його вміння розкрити можливості духових інструментів. Яскравість фарб духових інструментів у творчості О. Скрибіна. Романс для валторни, присвячений Луї Савару – французькому валторністу.

Концертна діяльність виконавців на духових інструментах. Перші музичні заклади у Росії та на Україні. Викладачі-іноземці, їх вплив на становлення наших вітчизняних шкіл гри на духових інструментах. Класи духових інструментів та методи роботи. Р. Штраус, його вплив

на розвиток духових інструментів, віртуозність. Творчість французьких композиторів К. Дебюссі та М. Равеля. Темброва красочність духових інструментів. Камерно-інструментальна музика К. Сен-Санса.

Тема 9

Розквіт сольного виконавства на духових інструментах у Німеччині, Франції та інших країнах Західної Європи. Вдосконалення педагогіки. Видатні педагоги та виконавці. Провідні школи гри на духових інструментах – французька, німецька, чеська. Навчальні посібники і трактати.

Тема 10

XIX ст. – народження нових прогресивних конструкцій духових інструментів. Система Т. Бьома та її використання у вдосконаленні конструкції дерев'яних духових інструментів. Туба та її застосування. Хроматична валторна. Поява нових інструментів А. Сакса.

Теми 11, 12

Духові інструменти у побуті слов'ян до київсько-руського періоду. Згадки про духові інструменти у древньоруській літературі, розкопки сучасних археологів.

Духові інструменти Київської Русі, їх різновидності. Мистецтво скоморохів. Зарубіжні музиканти-виконавці, їх вплив на розквіт слов'янського мистецтва.

Тема 13

Найстаріші музичні та навчальні заклади. Класи духових інструментів Київської, Харківської консерваторій. Видатні виконавці на духових інструментах України.

Тема 14

Зразки виконавської майстерності представників світового джазу – Л. Армстронга, Ч. Паркера, Д. Гілеспі, Дж. Джонсона.

Виконавські школи та стильові напрямки, характерні особливості виконавців класичної школи джазу.

Сучасні представники світового джазу: В. Марсалес, М. Брекер, Р. Брекер, К. Хервіп, К. Фуллер. Розкриття діапазону звучання інструментів, віртуозність володіння інструментами.

Тема 15

Характеристика джазового виконавства на духових інструментах. Крайні представники виконавства на духових інструментах від Я. Скоморовського до сучасного періоду.

Оркестри О. Цфасмана, Л. Утьосова, О. Лундстрема, Й. Вайнштейна, І. Петренка, К. Носова, Г. Гараняна, Л. Зубова, К. Бахолдіна. Характерні риси їх виконавських манер та вплив на розвиток джазового інструментального виконавства.

Тема 16

Сучасні школи гри та інші посібники для духових інструментів. Платов, Цибін, Блажевич, Рейхе, Гедіке, Табаков, Арутюнян, Розанов. Значення їх творчості для формування вітчизняної школи виконавства на духових інструментах. Виконавство на духових інструментах в Україні в сучасний період.

Рекомендована література

Благодатов Г. Кларнет. – М., 1965

Болотін С. Біографічний словник музикантів-виконавців на духових інструментах. – Л., 1969

Буяновський М., Тризно В. Ленінградська консерваторія у спогадах. – Л., 1962

Буяновський В. Валторна. – М., 1971

Левін С. Фагот. – М., 1963

Левін С. Духові інструменти в історії музичної культури. – Л., 1973

Тризно В. Флейта. – М., 1964

Усов Ю. Історія вітчизняного виконавства на духових інструментах. – М., 1966

Усов Ю. Історія вітчизняного виконавства на духових інструментах. – М., 1975

Усов Ю. Історія зарубіжного виконавства на духових інструментах. – М., 1975

Юргенсон П. Гобой. – М., 1979

Навчальне видання

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації.

Укладач В. В. Шаповаленко

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,68. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалко, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції № 2006 від 04.11.2004 р.